

Redovisning av arbete med skogens sociala värden

Berit Svanqvist

© Skogsstyrelsen, April 2015

Författare

Berit Svanqvist

Projektgrupp

Sofia Blomquist

Dan Rydberg

Oskar Forsberg

Omslagsfoto

Erika Blomqvist

Grafisk produktion

Annika Fong Ekstrand

Upplaga

Finns endast som pdf-fil för egen utskrift

Best nr

1596

Skogsstyrelsens böcker och broschyrer
551 83 Jönköping

Innehåll

Förord	5
Sammanfattning	6
Inledning och bakgrund	8
Bakgrund	8
Mål för arbetet med skogens sociala värden	8
Uppdragets genomförande – hur Skogsstyrelsen gått tillväga	11
Kartläggning om vad som görs inom skogens sociala värden	12
Samverkan	12
Kompetens	12
Underlag för planering	15
Långsiktig förvaltning	17
Dialog och kommunikation	19
Uppföljning	20
Tillgänglighet	21
Analys och slutsatser	22
Utveckla samverkan för skogens sociala värden	22
Utveckla kompetens och medvetenhet	22
Underlag för planering	23
Långsiktig förvaltning	23
Dialog och kommunikation	23
Utveckla uppföljningen	24
Förslag till framtida uppläggning av arbetet med skogens sociala värden	25
Åtgärder	25
Målbilder för god miljöhänsyn	25
Underlag för samhällsplanering	26
Kompetensutveckling	26

Förord

Naturen och skogen engagerar många i Sverige, inte minst ur social synpunkt. Skogsstyrelsen har etablerat begreppet ”skogens sociala värden” med följande breda definition ”Skogens sociala värden är de värden som skapas av människans upplevelser av skogen”. Definitionen inbegriper många, oavsett om vi är skogsägare, jägare, motionärer, vandrare, turismentreprenörer eller helt enkelt bara gillar skog.

Syftet med denna redovisning är att ge en bild av vad som görs inom området och hur ett framtida arbete kan utformas för att nå målen som rör skogens sociala värden inom skogs-, miljö- och friluftspolitiken. God samverkan och dialog mellan alla intressenter är viktigt för att åstadkomma goda resultat. Skogsföretag, skogsägarföreningar, myndigheter och ideella organisationer har deltagit och bidragit med underlag och konstruktiva diskussioner under arbetet.

Det finns en tydlig vilja hos intressenterna att samverka och föra dialog för att utveckla de värden som människans upplevelser av skogen skapar. Kunskapen om detta kan förmedlas i olika planeringssammanhang men behöver vidareutvecklas liksom målbilderna för god miljöhänsyn.

Monika Stridsman
Generaldirektör

Sammanfattning

Skogsstyrelsen fick i regleringsbrevet för 2015 uppdraget att ”i samverkan med berörda aktörer redovisa hur de arbetar med skogar med höga sociala värden samt hur ett framtida arbete inom detta område skulle kunna läggas upp och utvecklas.” Fokus i redovisningen är vad som gjorts eller utvecklats sedan regeringsuppdraget om skogens sociala värden från 2013 redovisades, se Skogsstyrelsens Meddelande 2013/9.

Arbetet med målbilder för god miljöhänsyn vid förnygringsavverkning fortsätter och avsikten är att det ska leda till att målbilderna ytterligare förtydligas. För närvarande håller stora delar av skogsbruket på att inarbeta målbilderna i sina interna styrande dokument. På det sättet kommer de till direkt användning vid planering och utförande av skogsbruksåtgärder. Kunskap- och kompetensspridningen om skogens sociala värden är i pågående hos många inom skogssektorn. Utmaningen är bland annat att stärka kompetens och medvetenhet om skogens sociala värden inom hela skogssektorn. Kommunernas nyckelroll i samhällsplaneringsprocessen ställer krav på bra underlag för den fysiska planeringen. Delar av skogslandskapet är extra viktiga för de sociala värdena. Metoder för att ta fram kunskapsunderlag behöver utvecklas bland annat kopplat till den gröna infrastrukturen och genom utveckling av skogsbruksplaner för att tillgodose även skogens sociala värden. Förutsättningarna för en långsiktig förvaltning av skogens sociala värden bygger bland annat på medvetenhet, kunskap, tydlig planering och en fungerande lokal dialog. Dialog och kommunikation om skogens sociala värden pågår men stöd för dialogprocesser behöver utvecklas. Dessa bör bygga på en nära dialog på ett inkluderande sätt med bra lokala planeringsunderlag och med välgrundad kunskap. Inom uppföljningsområdet pågår arbete med att utveckla uppföljningsmetoder för sociala värden. Tillgänglighet och kanalisering av friluftslivet och ansvar för att locka ut människor i skogen är en fråga som respektive aktör prioriterar utifrån tillgängliga resurser och attityd i frågan.

I uppdraget ingår även att föreslå hur arbetet kan läggas upp och utvecklas framöver. Skogsstyrelsen föreslår att arbetet med skogens sociala värden fokuserar på följande tre samverkande områden:

- **Målbilder för god miljöhänsyn**

Skogsstyrelsen avser att arbeta vidare med att utveckla målbilderna för miljöhänsyn och rekommenderar andra aktörer att medverka i det arbetet.

Skogsstyrelsen rekommenderar skogsbruket och andra aktörer att verka i linje med målbilderna och att arbeta in dem i sina egna riktlinjer och instruktioner.

Skogsstyrelsen avser att vidareutveckla metoder för uppföljning av miljöhänsyn med utgångspunkt från målbilderna.

- **Underlag för samhällsplanering**

Skogsstyrelsen föreslår att berörda myndigheter och skogliga aktörer i samverkan utvecklar metoder för att ta fram kunskapsunderlag, exempelvis geografisk information

om skogens sociala värden. Denna möjlighet bör särskilt beaktas inom ramen för arbetet med grön infrastruktur.

Skogsstyrelsen föreslår att berörda aktörer utvecklar metoder för att integrera skogens sociala värden i den skogliga planeringen, exempelvis vid målklassning och upprättande av skogsbruksplaner.

- **Kompetensutveckling**

Skogsstyrelsen rekommenderar att en bred satsning görs på kompetensutveckling inom skogsbruket/skogssektorn och för markägare avseende skogens sociala värden.

Inledning och bakgrund

Bakgrund

Skogsstyrelsen har fått uppdraget att i samverkan med berörda aktörer redovisa hur de arbetar med skogar med höga sociala värden samt hur ett framtida arbete inom detta område skulle kunna läggas upp och utvecklas. Arbetet utgår från tidigare uppdrag och ställningstaganden Skogsstyrelsen gjort. Med det som bas kan ett antal framtida möjliga arbetsområden utredas, tillsammans med berörda aktörer.

Under 2013 redovisade Skogsstyrelsen ett regeringsuppdrag om att göra en kunskaps-sammanställning om skog och sociala värden, (Skogsstyrelsens Meddelande 2013:9). Sammanställningen belyser hur markägare i olika kategorier och deras organisationer arbetar med skogar med höga sociala värden. En analys görs av behov av åtgärder från olika aktörer samt förslag på åtgärder att arbeta vidare med. Dessa förslag är att utveckla samverkan för skogens sociala värden, kompetens och medvetenhet, metoder för kunskapsunderlag och samhällsplanering, metoder för dialog- och samrådsprocesser samt utveckla uppföljning. Tillsammans med Naturvårdsverket analyseras också möjligheterna att utöka naturvårdsavtalens användning till att omfatta områden med sociala värden. I utredningen används definitionen ”Skogens sociala värden är de värden som skapas av människans upplevelser av skogen.”

I regeringens proposition En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster, (prop. 2013/14:141 sid. 126-128), framhålls att i begreppet naturvårdens intressen ingår även skogens sociala värden och att skogsvårdslagen inte behöver ändras för att förtydliga det.

I propositionen framhålls också att det skogliga sektorsansvaret medför att åtgärder för att nå skogspolitiska och miljöpolitiska mål i skogslandskapet vilar gemensamt på myndigheterna och skogsbruket, vilket regeringen tidigare utvecklat i propositionen En skogspolitik i takt med tiden (prop. 2007/08:108). I praktiken innebär det att för att uppfylla de skogspolitiska målen förutsätts att skogsägarna, i genomsnitt, har ambitioner på en högre nivå än vad som uppnås genom att enbart följa relevanta krav i lagstiftning. Det gäller till exempel för det antal plantor som ska finnas för godkänd föryngring och för god miljöhänsyn vid skogliga åtgärder. Den rådgivning som Skogsstyrelsen bedriver syftar till att motivera skogsägarna att bruka sin skog på ett sådant sätt att de skogspolitiska målen uppfylls, det vill säga att göra mer långtgående åtaganden inom vissa områden än vad lagen kräver. Frågan om hänsyn till sociala värden omfattas av sektorsansvaret på samma sätt som andra hänsynstaganden.

Mål för arbetet med skogens sociala värden

Skogssektorn har även gemensamt ett ansvar att bidra till att de mål inom skogs-, miljö- och friluftspolitiken som rör skogens sociala värden kan nås. Målsättningen är att skogens sociala värden ska värnas. Hur detta ska göras kommer till tydligare uttryck i miljö kvalitets- och friluftslivsmålen. Grundtanken är att skogen ska skötas och förvaltas så att naturlandskapet är attraktivt för de människor som nyttjar det utifrån olika sociala

perspektiv. Skogsstyrelsen har definierat skogens sociala värden som de värden som skapas av människans upplevelser av skogen. Människors upplevelser av skogslandskapet blir därmed centralt och det sociala värdet är beroende av skogens kvaliteter samt vilken efterfrågan och utbud som finns av attraktiva skogsupplevelser. Skogens sociala värde varierar därmed i olika delar av landskapet.

Inom miljö kvalitetsmålen, som ska förtydliga miljöpolitiken, är det främst tre mål som berör skogens sociala värden.

1. **Levande skogar** har bland annat som mål att skogens sociala värden ska värnas vilket preciseras i att skogens ekosystemtjänster ska vidmakthållas och värden för friluftslivet värnas och bibehålls.
2. **God bebyggd miljö** innebär bland annat att miljön är god och hälsosam samt att natur- och kulturvärden ska tas till vara. Det ska finnas natur- och grönområden i närheten till bebyggelsen med god kvalitet och tillgänglighet.
3. **Ett rikt växt- och djurliv** syftar bland annat till att människor ska ha tillgång till god naturmiljö med rik biologisk mångfald som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd. Tätortsnära natur som är värdefull för friluftslivet, kulturmiljön och den biologiska mångfalden ska värnas, bibehållas och vara tillgänglig.

Enligt friluftspolitiken ska skogssektorn tillsammans med andra sektorer i samhället bidra med att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjligheter till naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö.

Skogssektorn kan på följande sätt bidra till att friluftspolitikens tio delmål nås:

1. **Tillgänglig natur för alla** syftar till att peka ut områden med god tillgänglighet, göra dem kända, uppskattade och säkerställa att de förvaltas långsiktigt på ett hållbart sätt. Enligt preciseringarna handlar det bland annat om att utveckla en långsiktig samhällsplanering, förvaltning och skötsel men även att genom en ökad naturvägledning samt att naturlandskapets attraktivitet ska bidra till ökad användning, bättre hälsa och livskvalitet. Det skogliga ansvaret är att bidra till kunskapen om naturlandskapets tillgänglighet vilket redan görs till exempel i form av utpekade strövskogar och skogens pärlor. Skogssektorn har även ett ansvar för en god förvaltning och skötsel av skogarna i naturlandskapet. Den skogliga kompetensen inom området liksom de skogliga planeringsinstrumenten behöver dock utvecklas. Kommunerna har en viktig roll att tillsammans med Skogsstyrelsen, markägare samt skogsbruk utveckla planeringen och förvaltningen.
2. **Starkt engagemang och samverkan** har som mål att genom ökad samverkan bidra till att fler har ett mer aktivt friluftsliv. Tanken är att det ska finnas etablerade strukturer lokalt, regionalt och nationellt för att tillgängliggöra natur- och kulturlandskapet så att människors utevistelse ökar. Skogssektorn kan i samverkan med andra

bidra med att mentalt och fysiskt tillgängliggöra skogslandskapet men även med sin kunskap om skogen och dess brukande. Här bedrivs redan aktivitet på olika håll i Sverige där skogssektorn i olika former bjuder in allmänheten till skogen.

3. **Allemansrätten** som är grunden för friluftslivet måste värnas och kunskapen om den ska öka för att minska de intressekonflikter som finns. Skogssektorn kan bidra med att öka kunskapen om allemansrätten samt i den lokala dialogen hitta lösningsmodeller för att undvika konflikter.
4. **Tillgång till natur för friluftsliv** innebär att man i samhällsplanering och markanvändning tar hänsyn till friluftslivets behov av tillgång till attraktiva naturlandskap. Målet handlar mycket om att den kommunala fysiska planeringen strategiskt behandlar och visar på tillgången till natur med olika upplevelsevärden. Skogssektorn kan bidra med att öka kunskapen om de skogliga områden som har lokalt, regionalt och nationellt intresse. Skogsbruket kan även bidra till att säkerställa tillgången av attraktiv skog genom ett hållbart brukande och bevarande. Skogssektorn har vidare ansvar för att medverka i att ta fram modeller för konfliktlösning.
5. **Attraktiv tätortsnära natur** tar mer specifikt upp behovet av att säkerställa tillgången till tätortsnära landskap med höga frilufts-, natur- och kulturmiljövärden. Målet rymmer bevarande, utveckling och nyskapande, ökad närhet, ökade upplevelsevärden/kvaliteter på grund av strategisk planering, förvaltning, dialog och skötsel. Även här har kommunerna en nyckelposition med sitt ansvar för den fysiska planeringen men kommunerna äger tillsammans med landstingen bara 16 procent av den tätortsnära skogen. Enskilda skogsägare äger 50 procent, aktiebolag 10 procent, stiftelser 5 procent och staten 4 procent. Det innebär att kommunerna och övriga markägare har ett gemensamt ansvar att nå målet rörande en attraktiv tätortsnära natur. Samhällsplaneringen behöver därför ske i dialog med övriga markägare där roller och ansvar tydliggörs, kunskap förmedlas samt förvaltning och skötsel utvecklas. Skogsstyrelsen har en viktig funktion som en myndighet som kan verka på nationell, regional och lokal nivå. Det är därför viktigt att skogssektorn ges möjlighet att delta i länsstyrelsernas arbete med att ta fram regional handlingsplaner för grön infrastruktur.
6. **Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling** ska nås i alla delar av landet och friluftslivet samt natur- och kulturturism har en viktig roll att stärka den lokala och regionala attraktiviteten. Det skogliga ansvaret för att nå målet är att bidra till att finna modeller för samverkan och dialog mellan turistföretagare och markägare.
7. **Skyddade områden som resurs för friluftslivet** har bland annat som mål att genom skötsel och förvaltning skapa goda förutsättningar för friluftsliv. Skogsstyrelsen och länsstyrelserna bidrar med att upprätta naturvårdsavtal för skogsområden med höga sociala värden. I ett initialt skede så planeras 20 sådana avtal tecknas av Skogsstyrelsen under 2015 och ytterligare 20 stycken 2016. Erfarenheterna från detta arbete ska sedan ligga till grund för Skogsstyrelsens och länsstyrelsernas fortsatta arbete med denna form av naturvårdsavtal.
8. **Ett rikt friluftsliv i skolan** innebär att barn och elever ska ges goda möjligheter för utomhusvistelse, kunskaper om god miljö och hållbar utveckling. Den skogliga

sektorn har sedan 1973 på olika sätt varit engagerad i Skogen i Skolan som har som mål att barn får lära sig om skog och skogsbruk i utomhusmiljö.

9. **Friluftsliv för god hälsa** har som mål att kunskaper om friluftslivet och hälsan sammanställs och sprids till kommuner, landsting och andra berörda aktörer. Det finns en relativ stor erfarenhet av skogens betydelse för hälsan inom skogssektor bland annat bedriver SLU forskning kring skogens betydelse för hälsan. Kunskapen har redan sammanställts i olika sammanhang men fortfarande finns det ett behov av att nå ut och medvetandegöra utomhusvistelsen betydelsen för folkhälsan.
10. **God kunskap om friluftslivet** innebär att etablerad forskning och statistikinsamling sker. Myndigheter, kommuner och företag ska ha god kunskap om friluftsliv, landskapets utformning, hållbart nyttjande och natur- och kulturturism. Avsikten är att kunskapen ska sättas i ett större sammanhang. Skogssektorn har här ett ansvar att bidra till statistikinsamlandet och att använda kunskapen i arbetet med att utveckla friluftslivets förutsättningar i skogslandskapet.

Uppdragets genomförande – hur Skogsstyrelsen gått tillväga

Redovisningen bygger på en kartläggning av hur olika aktörer arbetar med frågan om skogar med höga sociala värden. Berörda aktörer bjöds in att lämna skriftliga underlag samt att delta vid en workshop kring arbetet med skogar med höga sociala värden. Workshopen inriktades främst på hur framtida arbete inom området kan läggas upp och utvecklas. Inbjudan skickades ut till alla organisationer företrädade i Skogsstyrelsens nationella sektorsråd samt Boverket, ett antal kommuner och alla länsstyrelser. Ett begränsat antal inbjudna deltog i workshopen och några fler lämnade skriftliga inspel. Ett skäl till ett relativt lågt deltagande kan vara den korta tidsramen för uppdraget.

Detta innebär att främst de externa aktörers redovisning av åtgärder inte är fullständig utan bör ses som exempel på åtgärder som pågår i arbetet med skogens sociala värden.

Resultatet av mötet bedöms som positivt då gruppen bestod av en blandad representation aktörer och det blev utrymme för diskussioner som upplevdes konstruktiva. På mötet deltog representanter från Sveaskog, LRF Skogsägarna, Mellanskog VO Uppsala, Skogsindustrierna, Bergvik skog, RAÄ, Länsstyrelsen i Skåne, Länsstyrelsen i Stockholm, Friluftsförbundet, SLU Alnarp och Uppsala. Underlag till kartläggningen har också inkommit från Norra skogsägarna, Länsstyrelsen Jönköping, Göteborgs Stad, och Naturskyddsföreningen.

Kartläggning om vad som görs inom skogens sociala värden

Arbetsområden som identifierats utifrån kartläggningen följer i huvudsak de åtgärdsförslag som angavs i regeringsuppdraget 2013.

- Samverkan
- Kompetens
- Underlag för planering,
- Långsiktig förvaltning
- Dialog och kommunikation
- Uppföljning
- Tillgänglighet.

Samverkan

En samverkansgrupp har skapats för förvaltning av de målbilder för god miljöhänsyn vid skogliga åtgärder. Dessa har tagits fram i bred samverkan inom skogssektorn. Gruppen består av representanter från näringen och Havs- och vattenmyndigheten, Riksantikvarieämbetet samt Skogsstyrelsen. Gruppen har tillsatts genom en förfrågan till Skogsstyrelsens nationella sektorsråd. En arbetsplan för förvaltning av målbilderna har tagits fram och man har utsett fyra arbetsgrupper med bredare representation som ska ta itu med arbetet att utveckla målbilderna. Arbetet under året avses leda till att målbilderna förtydligas. En av arbetsgrupperna ska arbeta med hänsyn till friluftsliv och rekreation. Förutom att se över befintliga målbilder för hänsyn till friluftsliv och rekreation, ska gruppen också utveckla en ny målbild för dialog och kommunikation inför skogsbruksåtgärder. Arbetsgruppen har också i uppdrag att ta fram förslag på hur förutsättningarna för måluppfyllelse kan förbättras.

För närvarande håller stora delar av skogsbrukets företag på att inarbeta målbilderna i sina interna styrande dokument. På det sättet kommer de till direkt användning vid planering och utförande av skogsbruksåtgärder.

Nationellt ingår även Skogsstyrelsen i nätverket för friluftspolitiken på såväl handläggarnivå som ledarnivå. Dessa nätverk, med representanter från olika myndigheter och organisationer, samordnas av Naturvårdsverket.

I arbetet med skogscertifiering sker en samverkan när man ser över kraven för certifiering. Inom FSC sker samverkan mellan skogsnäringen, SSR, Svenskt friluftsliv, Facket för skogs-, trä- och grafisk bransch och en mängd andra. Inom PEFC är det skogsnäringen, Svenskt friluftsliv och facket som deltar i arbetet.

Kompetens

I arbetet med skogens sociala värden behövs kompetens och medvetenhet om skogens sociala värden. Det gäller särskilt hur skogen kan brukas utifrån dessa värden så att de

miljö- och friluftsmål som samhället har satt upp om ett hållbart nyttjande av skogen kan uppnås.

Vad görs?

Många aktörer inom *skogsbruket* håller på med att utbilda sin personal i målbilderna och arbeta in dem i interna instruktioner. En aktör har fokuserat på att förbättra traktplanering, traktdirektiv och kommunikation genom avverkningskedjan. Efter utbildning har ett kunskapstest ingått. En fältversion av målbilderna har också gjorts. En företagsorganisation sätter upp ett mål för att öka skogens upplevelsevärden där kunskap är ett arbetsområde. Utmaningen ligger i att både bruka skogen och förstärka dess upplevelsevärden. Det framhålls att skogsbruket har en mycket tydlig ambition att öka kunskaperna inom detta område och att förbättringsbehovet är stort. En visningsskog för hållbart skogsbruk har skapats av en markägarorganisation, två andra markägare har skapat strövskogar respektive mångfaldsparker där kunskapsförmedling om bruket av skogen och dess värden är en del av syftet.

SLU har bland annat skogliga utbildningar och utbildningar i landskapsplanering. Aktiviteter som utförs om skogens sociala värden är bland annat grundforskning, som sedan förs vidare i undervisningen och information till allmänheten. Forskning och kunskaps-spridning handlar exempelvis om hur markägare vid sin långsiktiga planering kan gynna rehabiliteringsskog samtidigt med ett ekonomiskt hållbart konventionellt skogsbruk. Andra exempel är forskning om människans utemiljöer där de sociala, kognitiva och estetiska värdena i människans miljöer undersöks. Under 2014 försvarades två doktorsavhandlingar vid Umeå universitet där den ena undersöker skogen som en rekreationsresurs för stadsbor. Den andra beskriver skogens betydelse för återhämtning vid utmattningssyndrom.

En aktör inom *ideell organisation* som bidragit med underlag till denna rapport arbetar med kunskap och kompetensspridning genom kommunikation och har tagit fram ett underlag och förslag på hur skogens sociala värden kan hanteras och säkerställas. Man har formulerat egna målbilder som tydliggör miljö kvalitetsmålen och genom specifika målbilder anges vägen till målet.

En *kommun* som lämnat bidrag till återsrapporten har en naturpedagog som arbetar aktivt med uteklassrum och olika naturpedagogiska projekt inklusive information, hemsida, foldrar och skyltar.

Naturvårdsverket ska fram till 2017 driva en kommunikationssatsning kring ekosystemtjänster. Kommunikationssatsningen ska sträva efter att uppnå följande kommunikationsmål, kunskap, attityd och handling. Genom en vidareförmedlargrupp, tvärsektorriella lärande- och deltagandeprocesser och kunskapsförmedling om och förståelse för ekosystemtjänster och dess värden ska en ökad integrering i beslutsprocesser av denna kunskap främjas. Kommuner och länsstyrelser samt areella näringar är viktiga målgrupper. En svensk vägledning och exempelsamling ska utvecklas för näringslivets och kommunernas arbete med ekosystemtjänstbedömningar.

Skogsstyrelsen har arbetat med intern kompetenshöjning om målbilderna för god miljöhänsyn till friluftsliv och rekreation. Inom tillsyn har en kompetenshöjning skett kring vilka verktyg man kan använda för hänsyn till friluftsliv och rekreation.

Under 2014 drevs ett projekt med delfinansiering från Landsbygdsprogrammet där informationsmaterial med grund i aktuell forskning tagits fram. Två filmer, en broschyr och en folder är resultatet. Projektet inleddes med en workshop där budskap och val av media diskuterades. Inbjudan till workshopen gick ut brett. Budskapet i broschyren var ett kunskapslyft om vad skogens sociala värden är, varför upplevelser från skogen ger ett värde och hur man som skogsägare kan arbeta för att utveckla de upplevelsevärden som finns i skogen. Filmerna stödjer broschyren i detta budskap. Den ena filmen beskriver vad skogsupplevelsen kan göra med människan och den andra vilka delar i skogen som man i sin skötsel kan tänka på om man vill öka upplevelsen i skogsbesöket. Syftet med foldern är att ta fram ett stöd för den som ska genomföra en åtgärd i skogar som finns nära människor och som är välbesökta. Målgruppen för denna är snarare utföraren än skogsägaren, även om dessa kan vara en och samma ibland. Näringen har bidragit med värdefulla synpunkter på texterna.

Skogsstyrelsen har inom ramen för projekt hyggesfritt skogsbruk, informerat och gett råd till många kommuner om möjligheter med hyggesfritt skogsbruk. Skäl för det är att bostadsnära skogar ofta nyttjas av motionärer, hundägare, kojbyggare och är utflyktsmål för dagis och skolklasser samt att elljusspår möjliggör viktig motionsutövning under mörk höst och vinter.

När kalavverkning utförs i dessa skogar upplever de flesta brukarna att förutsättningarna för deras aktiviteter radikalt försämrats under lång tid. Hyggesfritt skogsbruk innebär att skogen brukas med målsättning av att bland annat bevara skogskänslan. Kvalitén i upplevelsen av skogen bibehålls oftast i stort sett oförändrad även efter att viss avverkning utförts med denna metod. På en del håll äger kommuner skog som är viktig för de sociala värdena och flera kommuner har därför beslutat att den kommunägda skogen helt eller delvis ska skötas med hyggesfria metoder. Förutom information och rådgivning om hyggesfritt skogsbruk har Skogsstyrelsen bistått kommuner med planering av konkreta åtgärder i tätortsnära skog.

Vilka är möjligheterna och utmaningarna?

En gemensam rådgivningskampanj i syfte att höja kompetensen om skogens sociala värden är en möjlig väg att gå och som föregås av en målgruppsanalys och en analys av budskapet.

När fler aktörer får ökad kunskap och kompetens om skogens upplevelsevärden ökar möjligheterna till utveckling. Dialogen skulle förbättras mellan olika intressenter. En utmaning att hantera är kunskapsutveckling inom de areella näringarna och att kunskapsutbytet om sociala värden utgår från landskapet och olika kompetenser.

Skogsstyrelsen bör se över hemsidan och där ska informationsmaterialet som tagits fram passas in och luckor fyllas. Materialet är tänkt att användas av skogsägare för självstu-

dier via hemsidan. Skogsstyrelsen och andra rådgivare ska kunna använda det vid såväl gruppaktiviteter som annan rådgivning.

Till utmaningarna hör att det i praktiken kan bli otydligt vilka värden som ska optimeras. Trots att god kunskap och kompetens finns hos utförare kan det vara svårt att välja vilka värden som ska prioriteras. Kunskapen om vad som är viktigt för själva upplevelsen, vad folk tycker, är tydligt grundad i forskningen men detta är inte allmänt känt. Att lära nytt är en process som tar tid. Vid kommunikation för att förbereda folk för en kommande förändring är det en utmaning att få till en bra dialog. En utmaning är också att kunskap är subjektiv och vi väljer själva vad vi håller för sant, så att säkerställa att vi har en gemensam kunskapssyn inför en dialog är viktig.

Sammanfattningsvis beskrivs pågående, genomförda eller kommande aktiviteter om kunskap, kompetens och ökad medvetenhet hos myndigheter, markägare och dess organisationer, inom forskningen och ideella organisationer. Kunskaps- och kompetensspridningen om skogens sociala värden är i fokus, om vilka värdena är, och hur/vilken praktisk betydelse denna kunskap får och från vilket perspektiv man utgår. Kunskap om upplevelsevärdena är viktigt för det bidrar inte minst till en bättre dialog mellan olika intressenter.

Underlag för planering

Planeringen har olika syften som samhällsplanering, skoglig planering eller traktplanering. Aktörer på nationell, regional och lokal nivå har behov av olika planeringsunderlag i sina respektive planeringsverksamheter för att kunna ta hänsyn till, förvalta, hantera eller/och utveckla skogens sociala värden, utifrån olika samhällsintressen.

Vad görs?

Naturvårdsverket ska tillsammans med Skogsstyrelsen och andra myndigheter ta fram riktlinjer för regionala handlingsplaner för grön infrastruktur. Länsstyrelserna har ett regeringsuppdrag att ta fram dessa handlingsplaner. Regionala handlingsplaner för grön infrastruktur ska tas fram i dialog och samarbete mellan brukare, myndigheter, ideella organisationer med flera. Syftet med planerna är att identifiera naturområden, biotoper, strukturer och element i landskapet som skapar ett ekologiskt sammanhang i hela landskapet och som tillsammans utgör förutsättningen för att bevara landskapets biologiska mångfald och främja ekosystemtjänster.

Handlingsplanerna ska kunna vara underlag för fysisk planering. Riktlinjerna ska baseras på en gemensam IT-baserad plattform bestående av underlagsdata med geografisk information som ger möjligheter för regional anpassning och komplettering. Plattformen ska så långt möjligt bygga på befintlig information och befintliga system där samordning mellan befintliga databaser är särskilt viktig.

Naturvårdsverket har även i uppdrag att när riktlinjerna för handlingsplanerna är formulerade, koordinera det nationella arbetet för att stödja regionala handlingsplaner för grön infrastruktur.

Boverket redovisade i december 2014 (Boverkets rapport 2014:32) ett regeringsuppdrag om att ta fram en strategi för att nå miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. I strategin har man identifierat fyra speciellt viktiga insatsområden. Ett av dessa är Hållbar samhällsplanering. Till insatsområdet finns även förslag till etappmål och åtgärder för att nå etappmålet. Bland åtgärderna finns:

- Stärka kommunens planeringsberedskap
- Utveckla översiktsplaneringens strategiska funktion
- Utveckla regionala forum för samhällsplanering
- Utveckla ett nationellt ramverk för planeringen.

Länsstyrelser och kommuner är involverade i samhällsplaneringen på olika sätt och för översiktsplaneringen tas olika underlag fram om bland annat natur- och kulturmiljöer. Exempelvis har en grön strategi antagits i Göteborg för en tät och grön stad med ett övergripande socialt och ekologiskt mål. En policy har antagits för rekreationsinriktad förvaltning av kommunens skogsinnehav.

Ideella organisationer. En aktör som bidragit till rapporten utgår från friluftslivet i preciseringarna i miljö kvalitetsmålen Levande skogar, God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv. Preciseringarna anknyter till skogens sociala värden och i sitt förslag att säkerställa dessa utgår man i sin rapport från en principskiss eller zoneringskarta där skogars olika betydelse placerats i respektive zon.

Forskare vid *SLU* har bland annat arbetat fram ett planeringsverktyg kallat Democratic Landscape Planning Tool (DeveLoP) som avser användas för att samla kunskap om medborgarnas tilltro, värderingar och riskuppfattningar. *SLU* driver även *NILS* för övervakning av förändringar i landmiljön och har utvecklat *Heureka*, en serie programvaror för skoglig planering och dess effekt på landskapsnivå.

Vilka är möjligheterna och utmaningarna?

Möjligheterna är många och med dem följer utmaningar om att utreda roller och ansvar i arbetet.

Det finns en tydlig anknytning mellan en god samhällsplanering och att få god samhällsnytta av skogens sociala värden. Delar i Boverkets förslag till strategi kan därför innebära en möjlig process för det vidare upplägget av arbetet med skogens sociala värden.

Betydelsen av att skogliga aktörer agerar samordnat framhålls. Som ett gott exempel beskrivs samarbetet för att ta fram gemensamma målbilder för god miljöhänsyn. Skogsstyrelsens kan ta en större roll i fysisk planering som remissinstans och vara en part som Länsstyrelsen ska ha hämtat in kunskap från för att tillgodose nationella intressen. Skogsstyrelsen kan bidra med de skogliga data myndigheten förfogar över som kan beskriva gröna strukturer och på så vis utgöra ett underlag för regionala handlingsplaner. Skogsstyrelsen skulle även kunna komma in med sin kompetens kring upplevelsevärden i ett tidigare skede i den fysiska planeringsprocessen.

Underlag för att beskriva de tätortsnära skogarna skulle kunna tas fram med hjälp av skogliga grunddata. För att detta ska göras behövs det en tydlig beställning och finansiering av arbetet. En annan möjlighet, och utmaning, är att använda data från Heureka, ett planerings- och analysverktyg för skogsbruket och NILS, en nationell inventering av landskapet i Sverige. Det skulle kunna ge en 3D-visualisering av skogliga åtgärder som underlag för rådgivning och diskussion av alternativa åtgärder. Genom en tredimensionell bild kan det bli tydligt hur skogen ser ut beroende på val av åtgärd och hur värden för friluftsliv och rekreation kan förvaltas.

En möjlighet när det gäller underlag för planering är att använda verktyget DeveLoP där många medborgare kan tillfrågas, inte bara representanter för utvalda intresseorganisationer. Verktyget ger information om varför platserna är viktiga och hur stort värde (ickemonetära) de har för respondenterna. Under den genomförda workshopen framhölls vikten av att statusen på skogens sociala värden höjs så att resurserna prioriteras. Några goda exempel som pekar i den riktningen var arbetet med miljöcertifiering och dialogen kring målbilder för god miljöhänsyn.

Sammanfattningsvis kan några utmaningar noteras när det gäller planeringsunderlag. Kommunerna har en nyckelroll i samhällsplaneringsprocessen. Olika typer av planer behövs inte minst med tanke på satsning att arbeta brett med grön infrastruktur och ekosystemtjänster. Utmaning är att genom samverkan på lokal, regional och nationell nivå få fram ett planeringsunderlag som visar skogens värden på ett samordnat sätt. Skogsstyrelsen kan bidra till att ta fram planeringsunderlag genom att medverka i de myndighetssamverkansgrupper som finns för miljö- och friluftspolitikens uppfyllelse samt andra samverkansgrupper när det gäller grön infrastruktur. En annan utmaning att hantera är vem som tar fram dessa underlag och samordnar det på relevanta skalnivåer.

Långsiktig förvaltning

Med förvaltning avses här de olika mål och syften som sätts upp för skogens skötsel och arbetet för att de ska kunna uppnås. Grunden för förvaltningen är det mål som skogsägaren har.

Vad görs?

Ideella organisationer arbetar för långsiktig förvaltning av skogens höga sociala värden genom kommunikation och närvaro i skogen samt framtagande av underlag och förslag på att säkerställa skogens sociala värden.

Regionala myndigheter arbetar med en omfattande vård och skötsel av skyddade områden vilken innebär en långsiktig förvaltning.

En *kommun* som lämnat bidrag till redovisningen har en förvaltning som bygger på rekreationsinriktad skötsel utan avkastningskrav.

Skogsstyrelsen utgår från olika åtgärder när det gäller långsiktig förvaltning av upplevelsevärden. Det handlar om planering, såväl fysisk planering som skoglig planering. Det handlar om god miljöhänsyn vid skogliga åtgärder och det handlar om ekonomiska

incitament för att avstå från, eller välja en alternativ skötsel för skogen. Slutligen handlar det om att myndigheten ska bedriva en effektiv tillsyn av att lagen följs vid skogliga åtgärder. Under 2014 skrevs dubbelt så många förbud med stöd av skogsvårdslagen mot åtgärder som kan skada stigar och leder som 2013 och dubbelt så många förbud om körskador som 2013. En ökad användning av möjligheten att skriva förbud kan bidra till en tydligare uttolkning av lagen, och fler förbud ger en stadigare juridisk grund att stå på för ett fortsatt arbete med hänsyn till upplevelsevärden i skogen.

Under 2014 tog Skogsstyrelsen tillsammans med Naturvårdsverket fram en promemoria om hur tillämpningen av naturvårdsavtal med sociala värden som utgångspunkt bör ske. I dag har Skogsstyrelsen cirka fem pågående ärenden. Det uppstår en konkurrens om medel för skydd av olika värden och en utökad användning av naturvårdsavtal för sociala värden medför att takten i arbetet med naturvårdsavtal för biologiska värdekärnor minskar.

Stödet Väx med skogen syftade till att stötta nytänkande inom företagsamheten på landsbygden med skog som bas. Inom denna satsning betalades det 2014 ut pengar till upplevelsebaserad näringsverksamhet. Stödet upphörde 2015.

Vilka är möjligheterna och utmaningarna?

Det behövs en djup och bred förankring inom såväl myndigheter som inom näringen när det gäller arbete med en långsiktig förvaltning av skogens sociala värden. En möjlighet och utmaning ligger i att utveckla skogsbruksplaneringen. Dagens skogsbruksplanering är fokuserad på en åtgärdsenhet och en åtgärd i taget. En konsekvens blir att man ofta förbiser landskapsperspektivet helt. Genom långsiktig planering med ett landskapsperspektiv kan skogsbruk kombineras med höga upplevelsevärden. Andra utmaningar att hantera är olika förväntningar, hos olika myndigheter och mellan myndigheter och skogsägaren, som man inte lever upp till och som ytterst är en prioriteringsfråga för den som har ansvar och roll att utföra en uppgift. I samverkansgruppen för förvaltning av målbilderna för god miljöhänsyn har frågan lyfts av näringen. I samverkansgruppen finns möjligheterna att arbeta för ett förtydligande och utveckling av målbilderna. Ett av syftena med målbildsarbetet är att det ska leda till ökad samsyn om vad som kan förväntas av sektorn utifrån sektorsansvarsprincipen.

En annan utmaning är att vid en kommande översyn av den Nationella strategin för formellt skydd av skog bedöma om de sociala värdena ges tillräcklig prioritering vid urvalet av områden som skyddas.

Sammanfattningsvis beskrivs vad som görs och till utmaningarna hör bland annat att fortsätta arbetet för att säkerställa och långsiktigt förvalta skogens sociala värden genom skydd, tillsyn av lagen och skötsel. Mål att sträva efter i förvaltningen av skogens sociala värden kan vara målbilderna i målbildsarbetet.

Dialog och kommunikation

Dialog och kommunikation är en viktig grund för att kunna ta god miljöhänsyn och genomföra naturvård. För att kunna tillgodose olika aktörers behov, vid olika situationer och syften, är det viktigt att utveckla dialog – och kommunikationsmodeller.

Vad görs?

Skogsbruket arbetar med information och kommunikation både internt och externt på olika sätt. Tillsammans med implementeringen av målbilderna arbetas även för en sam-syn om målbilderna. Information och dialog ingår i framtagna instruktioner för hänsyn till friluftsliv och rekreation. En dialogmodell har utvecklats för hänsyn till friluftsliv och rekreation och är en vidareutveckling av de gemensamma målbilderna för friluftsliv och rekreation. Man arbetar också vidare med samråd enligt FSC-standarderna.

SLU informerar och kommunicerar om sina forskningsresultat förutom genom gängse forskningskontakter, även i fakulteternas utbildningar och genom olika medier.

En Länsstyrelse och en kommun arbetar med information om sociala värden. I skyddade områden bland annat på webben och genom informationsmaterial. Olika reservat presenteras för närvarande i en radiserie i lokalradion. Närboende informeras före mer omfattande skötselåtgärder.

Ideella organisationer kommunicerar och informerar genom sin närvaro i skogen om skogens höga sociala värde och betydelse för friluftsliv och rekreation.

Skogsstyrelsen ingår i en sektorsgemensam arbetsgrupp som ser över målbilderna för god miljöhänsyn för friluftsliv och rekreation. Gruppen har fått ett särskilt uppdrag att ta fram en målbild för kommunikation och dialog. Där finns goda förutsättningar att frågan om ansvarsfördelning mellan myndigheter och kommuner samt myndigheter och skogsägare diskuteras. Denna omgång är gruppen utökad med en representant från såväl kommun som länsstyrelse. Att gruppen blir större denna gång beror också på att erfarenheter från förra dialogomgången visar på vikten att få vara aktiv i själva dialogen för att känna att målbilderna ska införlivas i den egna verksamheten.

Utkast till informationsblad att använda vid skogliga åtgärder nära människor har tagits fram för att kunna laddas ner och användas.

Nationellt ingår även Skogsstyrelsen i nätverket för friluftspolitiken på såväl handläggarnivå som ledarnivå.

Vilka är möjligheterna och utmaningarna?

På grund av att förutsättningarna för skogsbruk varierar i landet är utmaningen när det gäller dialog och kommunikation att dialogen bör genomföras lokalt. Att långsiktigt säkra de sociala värdena i skogen kräver att dialog och kommunikation sker nära olika intressenter. Det är viktigt att kompetens finns om hur man kommunicerar och att man har kompetens att förstå andras perspektiv. Resultaten av dessa dialoger kan bli underlag (lokalt) för planering. En utmaning är att lokala dialoger och en långsiktigt hållbar

dialog ofta är personberoende samt att det finns olika intressen och det kräver ett samarbete.

Dialog och kommunikation förutsätter också tålamod för att hinna ta in, lära, träna och låta arbetet få effekter och göra verkan. Verktyget DeveLoP är intressant här, förutom att skapa underlag för samhällsplanering, lokalt och regionalt, men även nationellt. Man kan få en bild av vad svenskarna vill med skogen och skogslandskapet, vilket kan vara en grund för dialog och kommunikation.

Skogsstyrelsen använder definitionen att "Skogens sociala värden är de värden som skapas av människans upplevelser av skogen." Det finns aktörer som vill se en bredare syn på begreppet och bland annat inkludera frågor som rör företags- och landsbygdsutveckling samt själva skogsägandet i sig och möjligheterna som följer av det. Detta närmar sig den sociala dimensionen av hållbar utveckling. Det är viktigt att i fortsatta dialog- och samverkansprocesser verka för en ökad tydlighet i vilka begrepp som används och vad de står för.

Sammanfattningsvis pågår många aktiviteter genom dialog och kommunikation om skogens sociala värden. Vidare poängteras att lokal dialog är viktigt eftersom förutsättningarna varierar i landet samt att många olika intressen finns i skogen och det kräver samarbete. Framtida arbetssätt bör bygga på en nära dialog med bra lokala planeringsunderlag och med kunskap och välgrundad ståndpunkt vad svenskarna vill med skogen och skogslandskapet.

Uppföljning

För att kunna utvärdera effekterna av arbetet med att uppnå de skogspolitiska målen behöver dessa följas upp. Nya uppföljningsmetoder som gäller skogens sociala värden behöver utvecklas.

Vad görs?

Skogsstyrelsen arbetar med att utveckla en metod för uppföljning av hänsyn till friluftsliv och rekreation i fält. Det tar tid eftersom många av värdena är subjektiva, vilket gör dem svåra att mäta. De värden som är lättare att mäta i fält ger ibland inte hela svaret.

Vid uppföljningen av miljömålet Levande skogar redovisas även den precisering som rör friluftsliv. För att fånga upp människors syn på friluftsliv har Naturvårdsverket beställt en enkätundersökning av Mittuniversitetet. I den ställs bland annat frågan hur friluftslivet påverkas av skogsbruk. Resultatet av enkätstudien kommer att användas även vid uppföljningen av målen för friluftspolitiken där Skogsstyrelsen har delat ansvar med Naturvårdsverket för målet "Tillgång till natur för friluftsliv". Arbetet med att bygga upp uppföljningen av målen inom friluftspolitiken pågår och leds av Naturvårdsverket.

Vilka är möjligheterna och utmaningarna?

Det finns möjlighet att använda GIS eller skogliga grunddata för uppföljningarna, men för det krävs en genomgång av grunddata. Helikopterinventering liknande den som

Skogsstyrelsen genomfört för uppföljning av skador på kulturminnen kan vara intressant att utvärdera.

Arbetet med uppföljning är under utveckling och utmaningar att hantera är att delvis subjektiva värderingar ska mätas och följas upp. Därför är det viktigt att veta vad som ska följas upp. I målbildsuppföljningen för rekreation och friluftsliv ska helst ett lärandemoment finnas i uppföljningen, både för markägaren och för samhället. En utmaning är att bestämma och avgöra vilka variabler av skogens sociala värden som ska följas upp samt hitta indikatorer på lokal nivå. Utmaningen inrymmer också att avgränsa vad och vilka värden som skogens sociala värden inbegriper.

Sammanfattningsvis sker den mesta aktiviteten inom uppföljningsområdet i att utveckla uppföljningsmetoder för sociala värden och en utmaning är att subjektiva värden ska mätas och följas upp. Hur man definierar skogens sociala värden och vilka värden man lägger in i definitionen får här betydelse.

Tillgänglighet

Arbetsområdet är angeläget och många aktörer arbetar på olika sätt för att så många olika grupper som möjligt ska kunna ha tillgång till skogen. Att tillgängliggöra skog för friluftsliv och rekreation handlar bland annat om att inspirera, skapa och kanalisera. Skötseln av de anläggningar som skapas och byggs är tids- och resurskrävande men är en viktig aktivitet.

Vad görs?

Skogsbruket arbetar med lokala mötesplatser och samverkan med andra aktörer för att locka ut allmänheten i skogen. En ambition är att göra det enklare för människor att ta sig ut i skogen, exempelvis genom öppna vägbommar och information på webben om var de finns och hur man tar sig dit.

En Länsstyrelse har redovisat att man strävar efter att förbättra tillgängligheten för olika grupper och en kommun ökar tillgängligheten i skogsområden och andra naturområden med nyanläggning av gångvägar, ridvägar samt upprustning av befintliga vägar och stigar. Man underhåller och skyltar stigar, informerar närboende före skogsskötselåtgärd samt berörda skolor om skolskogar etc. Vidare stärks två större gröna kilar i LONA (lokala naturvårdsprojekt) projekt där sociala aspekter lyfts fram.

Inom Skogsstyrelsens arbetsmarknadsuppdrag görs många konkreta åtgärder för att öka tillgängligheten i skogen genom att bygga upp en infrastruktur för friluftaktiviteter. Det röjs och markeras leder, byggs rastplatser och anläggs grillstugor.

Vilka är möjligheterna och utmaningarna?

En möjlighet kan vara att i samarbete med andra samla befintlig geografisk information som exempelvis Skogens pärlor, och komplettera informationen med besöksmål och besökspärlor. Tillgänglighet och kanalisering av friluftslivet är en utmaning att hantera och ansvar för att få ut människor i skogen är en fråga som respektive aktör prioriterar utifrån tillgängliga resurser och attityd i frågan.

Analys och slutsatser

Utifrån ovanstående genomgång, tidigare kunskaps- och erfarenhetsinhämtande bland annat från arbetet med Dialog om miljöhänsyn och Skogsstyrelsens regeringsuppdrag 2013 kan följande slutsatser dras. Dessa är utgångspunkter för de förslag som läggs fram i avsnitt 4.

Utveckla samverkan för skogens sociala värden

Skogsstyrelsen anser att samverkan om skogens sociala värden behöver utvecklas vidare med berörda aktörer på nationell, regional och lokal nivå.

Dialog om miljöhänsyn har varit en värdefull plattform för att identifiera utvecklingsbehov, sprida kunskap och medvetenhet. I den fortsatta dialogen med att utveckla målbilderna och ta fram nya kan samverkan utvecklas vidare bland annat om hur skogssektorn ska bidra till att nå friluftspolitikens tio mål.

Utveckla kompetens och medvetenhet

Skogsstyrelsen anser att kompetens och medvetenhet om skogens sociala värden, hur de ska hanteras och deras betydelse för lokal och regional utveckling behöver stärkas eftersom kunskapsområdet utvecklas snabbt.

Inledningsvis kan man konstatera att det finns en diskrepans mellan olika aktörer i hur man avgränsar och definierar begreppet skogens sociala värden. Det sker idag en kompetensuppbyggnad inom skogssektorn men kompetensen och medvetenheten varierar mellan olika delar av sektorn.

Inom forskningen sker en snabb kunskapsutveckling inom flera delar av skogens sociala värden framför allt inom områdena folkhälsa och friluftsliv. En stor del av forskningen sker utanför de rent skogliga forskningsinstitutionerna till exempel sker mycket av forskningen om skogsskötsel för sociala värden utanför den traditionella skogsskötsel-forskningen. Under 2014 gav SLU ut en forskarsammanställning om skogens sociala värden. Skogsstyrelsen planerar att under 2015 publicera avsnittet rörande skogsskötsel för rekreation och friluftsliv i Skogsstyrelsens skogsskötselserie. Dessa forskningssammanställningar måste dock göras mer kända och tillgängliga för att bidra till utvecklingen av arbetsområdet.

Kunskapen om hyggesfri skogsskötsel håller på att utvecklas dels inom projektet adaptiv skogsskötsel, dels inom projektet hyggesfritt skogsbruk och dels bland en rad kommuner. Flera kommuner har antagit olika former av skogspolicys som ett stöd för kommunernas förvaltning av den kommunägda skogsmarken. Flera av dessa policys uppmärksammar behovet av att öka användningen av hyggesfria metoder som ett led i att öka variationen i skogsskötseln. Detta har lokalt lett till ett behov av mer erfarenhet och kunskap inom området.

Kunskapen om hur olika skötselåtgärder påverkar människors preferenser behöver spridas och nyanseras mer. Det tycks finnas olika syn på vad det krävs för kompetens för att säkerställa skogens sociala värden och detta har till stor del sin grund i omedvetenhet kring variationen bland människors preferenser. En ödmjukhet inför varandra är även grunden för en framgångsrik dialog.

Underlag för planering

Skogsstyrelsen anser att metoder för att ta fram kunskapsunderlag om skogens sociala värden behöver utvecklas.

Skogens sociala värden varierar i landskapet och ur denna aspekt är vissa delar av naturlandskapet viktigare än andra. Behovet av att ha bra underlag för den fysiska planeringen är därmed stort. Det finns en rad exempel där man försöker strukturera vilka delar i skogslandskapet som är viktiga att ta hänsyn till i förvaltningen. Inom dialogprojektet för miljöhänsyn har man till exempel tagit fram målbilder för närskogar, friluftsskogar, uppehållsplatser samt stigar och leder. Ett annat exempel är att dela in landskapet i olika zoner som bostadsnära skog, tätortsnära skog samt övrig skog. Arbetet med att ta fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur är en möjlig väg att följa liksom delar i Boverkets förslag till strategi för God bebyggd miljö.

Långsiktig förvaltning

Skogsstyrelsen anser att skogens sociala värden behöver integreras bättre i den långsiktiga förvaltningen av skogslandskapet.

För att värna skogens sociala värden bör skogslandskapet förvaltas och skötas på sådant sätt att det även kan tillfredsställa efterfrågan på skogsupplevelser. Hur lyckosam skötseln och förvaltningen är ur denna aspekt beror på en mängd olika faktorer. De viktigaste förutsättningarna för att lyckas är att kompetensen och kunskapen finns, att de sociala värdena är uppmärksammade i planeringen där även ansvar och roller är tydliga, att dialogen fungerar lokalt och att de som ansvarar har en egen drivkraft att säkerställa de sociala värdena.

Dialog och kommunikation

Skogsstyrelsen anser att stöd för dialogprocesser behövs.

Kommuner har en nyckelroll i samhällsplaneringen och har därmed ett stort ansvar i att påverka förvaltningen av skogslandskapet utifrån samhällsintressena. Idag sker mycket av det kommunala arbetet med skogens sociala värden på den kommunägda skogsmarken. Kommunen väljer sällan att vara med och påverka förvaltning och skötseln av den privata skogsmarken. Det finns undantag där kommuner upprättar civilrättsliga avtal med privata markägare och utför markbyten i syfte att säkerställa sociala värden. Den lokala dialogen mellan kommuner och privata markägare och skogsbruk är ofta brist-

fällig. Det finns därför all anledning att utveckla den lokala dialogen mellan kommun, skogsbruk, markägare samt Skogsstyrelsen. Samverkan mellan areella näringar och kommuner vid fysisk planering behöver bli tydligare.

På regional nivå finns anledning att utveckla samverkan mellan Länsstyrelsen, kommuner, Skogsstyrelsen, skogsägarnas och skogsbruket företrädare. Den regionala dialogen mellan olika aktörer kan sedan utgöra ett stöd i den lokala dialogen som sker på kommunal nivå.

Utveckla uppföljningen

Skogsstyrelsen anser att arbetet med utvärderingen av skogens sociala värden behöver utvecklas.

Det finns behov av att kunna följa hur skogens sociala värden utvecklas över tid. För att följa utvecklingen måste uppföljningen ske med relevanta parametrar. Det finns en rad parametrar som kan användas som mått på skogslandskapets attraktivitet till exempel landskapets variation, hänsyn till stigar och leder, storlek och form på slutavverkningar i närskogar och friluftsskogar, skogsbrynnens utveckling och åldersfördelningen i den brukade skogen. Med ny teknik såsom laserskanning och satellitbildstolkningar möjliggörs uppföljningar av förändringar i landskapet. Behov av metodutveckling behövs.

Förslag till framtida uppläggning av arbetet med skogens sociala värden

I uppdraget ingår även att föreslå hur arbetet kan läggas upp och utvecklas framöver. Skogsstyrelsen föreslår att arbetet med skogens sociala värden fokuserar på följande tre samverkande delar:

- Målbilder för god miljöhänsyn
- Underlag för samhällsplanering
- Kompetensutveckling

Arbetet med målbilder för god miljöhänsyn bedrivs för närvarande i en bred samverkansprocess inom skogssektorn som Skogsstyrelsen samordnar. När det gäller underlag för samhällsplanering kan såväl Boverkets förslag till strategi för God bebyggd miljö som arbetet med grön infrastruktur som Naturvårdsverket och Länsstyrelserna driver vara viktiga processer för att lyfta fram skogens sociala värden. Båda dessa processer bör beakta olika former av planeringsunderlag som rör skogens sociala värden. Kompetensutveckling i olika former behövs för att öka medvetenheten samt bygga upp kunskapen som skogens sociala värden.

Åtgärder

Målbilder för god miljöhänsyn

Skogsstyrelsen avser att arbeta vidare med att utveckla målbilderna för miljöhänsyn och rekommenderar andra aktörer att medverka i det arbetet.

Skogsstyrelsen rekommenderar skogsbruket och andra aktörer att verka i linje med målbilderna och att arbeta in dem i sina egna riktlinjer och instruktioner.

Skogsstyrelsen avser att vidareutveckla metoder för uppföljning av miljöhänsyn med utgångspunkt från målbilderna.

Motiv

Målbilder för god miljöhänsyn har utvecklats i bred samverkan, och dessa omfattar även skogens värden för rekreation och friluftsliv. Avsikten med målbilderna är att de ska leda till en ökad samsyn kring vilken miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder som krävs för att bidra till att nå det skogspolitiska miljömålet, miljökvalitetsmålen och friluftsmålen. De ska vara så konkreta att de är användbara i praktiskt skogsbruk och utgöra grund för utbildning, rådgivning och uppföljning av miljöhänsyn. Målbilderna ska också leda till ökad samsyn om vad som kan förväntas av sektorn utifrån sektorsansvarsprincipen. Det behövs ett fortsatt arbete för att förvalta de resultat som uppnåtts hittills, och att utveckla arbetet vidare.

Underlag för samhällsplanering

Skogsstyrelsen föreslår att berörda myndigheter och skogliga aktörer i samverkan utvecklar metoder för att ta fram kunskapsunderlag, exempelvis geografisk information om skogens sociala värden. Denna möjlighet bör särskilt beaktas inom ramen för arbetet med grön infrastruktur.

Skogsstyrelsen föreslår att berörda aktörer utvecklar metoder för att integrera skogens sociala värden i den skogliga planeringen, exempelvis vid målklassning och upprättande av skogsbruksplaner.

Motiv

För att underlätta samhällsplaneringen och att arbeta i linje med Boverkets förslag till strategi för God bebyggd miljö, är det viktigt att olika former av underlag för planeringen kan utvecklas. Främst med koppling till regional och lokal planering, särskilt den kommunala översiktsplaneringen. Det är också viktigt att planeringsprocesserna blir tillräckligt inkluderande så att berörda intressenter kommer till tals.

Inom skogsbruket kan planeringsunderlagen utvecklas genom att områden med höga sociala värden identifieras och beskrivs i skogsbruksplaner och indelningsregister hos berörda markägare. Detta kan exempelvis ske genom att berörda aktörer utgår från målbilderna och nyttjar målklassning för att beskriva och planera framtida förvaltning av skogar med höga sociala värden. Med berörda myndigheter avses främst Boverket, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, Länsstyrelser och kommuner.

Kompetensutveckling

Skogsstyrelsen rekommenderar att en bred satsning görs på kompetensutveckling inom skogsbruket/skogssektorn och för markägare avseende skogens sociala värden.

Kompetensutvecklingen bör innefatta:

- Kunskap om dialog, samråd och deltagandeprocesser
- Kunskap om hur skogens sociala värden bidrar till ekonomisk tillväxt
- Kunskap om hur upplevelsevärden, vad skogsupplevelsen gör med människan, kan bibehållas och utvecklas vid förvaltning av skog och vid utförande av skogsbruksåtgärder. Målbilderna för miljöhänsyn bör vara vägledande för denna kompetensutveckling

Motiv

Skogsstyrelsen bedömer att det finns ett stort behov av kompetensutveckling inom området hos de flesta aktörer inom skogssektorn. Informations- och rådgivningsmaterial har till viss del tagits fram, och kan användas för kompetensutvecklingsinsatser till personal inom skogsbruk och myndigheter.

Av Skogsstyrelsen publicerade Rapporter:

1988:1	Mallar för ståndortsbonitering; Lathund för 18 län i södra Sverige
1991:1	Tätortsnära skogsbruk
1992:3	Aktiva Natur- och Kulturvårdande åtgärder i skogsbruket
1993:7	Betespräglad äldre bondeskog – från naturvårdssynpunkt
1994:5	Historiska kartor – underlag för natur- och kulturmiljövård i skogen
1995:1	Planering av skogsbrukets hänsyn till vatten i ett avrinningsområde i Gävleborg
1995:2	SUMPSKOG – ekologi och skötsel
1996:1	Women in Forestry – What is their situation?
1996:2	Skogens kvinnor – Hur är läget?
1997:2	Naturvårdsutbildning (20 poäng) Hur gick det?
1997:5	Miljeu96 Rådgivning. Rapport från utvärdering av miljeurådgivningen
1997:6	Effekter av skogsbränsleuttag och askåterföring – en litteraturstudie
1997:7	Målgruppsanalys
1997:8	Effekter av tungmetallnedfall på skogslevande landsnäckor (with English Summary: The impact on forest land snails by atmospheric deposition of heavy metals)
1997:9	GIS-metodik för kartläggning av markförsurning – En pilotstudie i Jönköpings län
1998:1	Miljökonsekvensbeskrivning (MKB) av skogsbränsleuttag, asktillförsel och övrig näringskompensation
1998:3	Dalaskog – Pilotprojekt i landskapsanalys
1998:4	Användning av satellitdata – hitta avverkad skog och uppskatta lövröjningsbehov
1998:5	Baskatjoner och aciditet i svensk skogsmark – tillstånd och förändringar
1998:6	Övervakning av biologisk mångfald i det brukade skogslandskapet. With a summary in English: Monitoring of biodiversity in managed forests.
1998:7	Marksvampar i kalkbarrskogar och skogsbeten i Gotländska nyckelbiotoper
1999:1	Miljökonsekvensbeskrivning av Skogsstyrelsens förslag till åtgärdsprogram för kalkning och vitalisering
1999:2	Internationella konventioner och andra instrument som behandlar internationella skogsfrågor
2000:1	Samordnade åtgärder mot försurning av mark och vatten – Underlagsdokument till Nationell plan för kalkning av sjöar och vattendrag
2000:4	Skogsbruket i den lokala ekonomin
2000:5	Aska från biobränsle
2000:6	Skogsskadeinventering av bok och ek i Sydsvetige 1999
2001:1	Landmolluskfaunans ekologi i sump- och myrskogar i mellersta Norrland, med jämförelser beträffande förhållandena i södra Sverige
2001:2	Arealförluster från skogliga avrinningsområden i Västra Götaland
2001:3	The proposals for action submitted by the Intergovernmental Panel on Forests (IPF) and the Intergovernmental Forum on Forests (IFF) – in the Swedish context
2001:4	Resultat från Skogsstyrelsens ekenkät 2000
2001:5	Effekter av kalkning i utströmningsområden med kalkkross 0 - 3 mm
2001:6	Biobränslen i Söderhamn
2001:7	Entreprenörer i skogsbruket 1993–1998
2001:8A	Skogspolitisk historia
2001:8B	Skogspolitiken idag – en beskrivning av den politik och övriga faktorer som påverkar skogen och skogsbruket
2001:8C	Gröna planer
2001:8D	Föryngring av skog
2001:8E	Fornlämningar och kulturmiljöer i skogsmark
2001:8G	Framtidens skog
2001:8H	De skogliga aktörerna och skogspolitiken
2001:8I	Skogsbilvägar
2001:8J	Skogen sociala värden
2001:8K	Arbetsmarknadspolitiska åtgärder i skogen
2001:8L	Skogsvårdsorganisationens uppdragsverksamhet
2001:8M	Skogsbruk och rennäring
2001:8O	Skador på skog
2001:9	Projekterfarenheter av landskapsanalys i lokal samverkan – (LIFE 96 ENV S 367) Uthålligt skogsbruk byggt på landskapsanalys i lokal samverkan
2001:11A	Strategier för åtgärder mot markförsurning
2001:11B	Markförsurningsprocesser
2001:11C	Effekter på biologisk mångfald av markförsurning och motåtgärder
2001:11D	Urvalskriterier för bedömning av markförsurning

2001:11E	Effekter på kvävedynamiken av markförurning och motåtgärder
2001:11F	Effekter på skogsproduktion av markförurning och motåtgärder
2001:11G	Effekter på tungmetallers och cesiums rörlighet av markförurning och motåtgärder
2002:1	Ekskador i Europa
2002:2	Gröna Huset, slutrapport
2002:3	Project experiences of landscape analysis with local participation – (LIFE 96 ENV S 367) Local participation in sustainable forest management based on landscape analysis
2002:4	Landskapsekologisk planering i Söderhamns kommun
2002:5	Miljöriktig vedeldning – Ett informationsprojekt i Söderhamn
2002:6	White backed woodpecker landscapes and new nature reserves
2002:7	ÄBIN Satellit
2002:8	Demonstration of Methods to monitor Sustainable Forestry, Final report Sweden
2002:9	Inventering av frötäktssbestånd av stälkek, bergesk och rödek under 2001 – Ekdöd, skötsel och naturvård
2002:10	A comparison between National Forest Programmes of some EU-member states
2002:11	Satellitbildsbaserade skattningar av skogliga variabler
2002:12	Skog & Miljö – Miljöbeskrivning av skogsmarken i Söderhamns kommun
2003:1	Övervakning av biologisk mångfald i skogen – En jämförelse av två metoder
2003:2	Fågelfaunan i olika skogsmiljöer – en studie på beståndsnivå
2003:3	Effektivare samråd mellan rennärning och skogsbruk – förbättrad dialog via ett utvecklat samrådsförfarande
2003:4	Projekt Nissadalen – En integrerad strategi för kalkning och askspridning i hela avrinningsområden
2003:5	Projekt Renbruksplan 2000–2002 Slutrapport, – ett planeringsverktyg för samebyarna
2003:6	Att mäta skogens biologiska mångfald – möjligheter och hinder för att följa upp skogspolitikens miljömål i Sverige
2003:7	Vilka botaniska naturvärden finns vid torplämningar i norra Uppland?
2003:8	Kalkgranskogar i Sverige och Norge – förslag till växtsociologisk klassificering
2003:9	Skogsägare på distans – Utvärdering av SVO:s riktade insatser för utbor
2003:10	The EU enlargement in 2004: analysis of the forestry situation and perspectives in relation to the present EU and Sweden
2004:1	Effektuppföljning skogsmarkskalkning tillväxt och trädvitalitet, 1990–2002
2004:2	Skogliga konsekvensanalyser 2003 – SKA 03
2004:3	Natur- och kulturinventeringen i Kronobergs län 1996–2001
2004:4	Naturlig föryngring av tall
2004:5	How Sweden meets the IPF requirements on nfp
2004:6	Synthesis of the model forest concept and its application to Vilhelmina model forest and Barents model forest network
2004:7	Vedlevande arters krav på substrat – sammanställning och analys av 3 600 arter
2004:8	EU-utvidgningen och skogsindustrin – En analys av skogsindustrins betydelse för de nya medlemsländernas ekonomier
2004:10	Om virkesförrådets utveckling och dess påverkan på skogsbrukets lönsamhet under perioden 1980–2002
2004:11	Naturskydd och skogligt genbevarande
2004:12	När vi skogspolitikens mångfaldsmål på artnivå? – Åtgärdsförslag för uppföljning och metodutveckling
2005:1	Access to the forests for disabled people
2005:2	Tillgång till naturen för människor med funktionshinder
2005:3	Besökarstudier i naturområden – en handbok
2005:4	Visitor studies in nature areas – a manual
2005:5	Skogshistoria år från år 1177–2005
2005:6	Vägar till ett effektivare samarbete i den privata tätortsnära skogen
2005:7	Planering för rekreation – Grön skogsbruksplan i privatägd tätortsnära skog
2005:8a-8c	Report from Proceedings of ForestSAT 2005 in Borås May 31 – June 3
2005:9	Sammanställning av stormskador på skog i Sverige under de senaste 210 åren
2005:10	Frivilliga avsättningar – en del i Miljökvalitetsmålet Levande skogar
2005:11	Skogliga sektorsmål – förutsättningar och bakgrundsmaterial
2005:12	Målbilder för det skogliga sektorsmålet – hur går det med bevarandet av biologisk mångfald?
2005:13	Ekonomiska konsekvenser av de skogliga sektorsmålen
2005:14	Tio skogsägares erfarenheter av stormen
2005:15	Uppföljning av skador på fornlämningar och övriga kulturlämningar i skog
2005:16	Mykorrhizasvampar i örtrika granskogar – en metodstudie för att hitta värdefulla miljöer
2005:17	Forskningsseminarium skogsbruk – rennärning 11–12 augusti 2004

2005:18	Klassning av renbete med hjälp av ståndortsboniteringens vegetationstypsindelning
2005:19	Jämförelse av produktionspotential mellan tall, gran och björk på samma ståndort
2006:1	Kalkning och askspridning på skogsmark – redovisning av arealer som ingått i Skogsstyrelsens försöksverksamhet 1989–2003
2006:2	Satellitbildsanalys av skogsbilvägar över våtmarker
2006:3	Myllrande Våtmarker – Förslag till nationell uppföljning av delmålet om byggande av skogsbilvägar över värdefulla våtmarker
2006:4	Granbarkborren – en scenarioanalys för 2006–2009
2006:5	Överensstämmelse anmält och verkligt GROT-uttag?
2006:6	Klimathotet och skogens biologiska mångfald
2006:7	Arenor för hållbart brukande av landskapets alla värden – begreppet Model Forest som ett exempel
2006:8	Analys av riskfaktorer efter stormen Gudrun
2006:9	Stormskadad skog – föryngring, skador och skötsel
2006:10	Miljökonsekvenser för vattenkvalitet, Underlagsrapport inom projektet Stormanalys
2006:11	Miljökonsekvenser för biologisk mångfald – Underlagsrapport inom projekt Stormanalys
2006:12	Ekonomiska och sociala konsekvenser i skogsbruket av stormen Gudrun
2006:13	Hur drabbades enskilda skogsägare av stormen Gudrun – Resultat av en enkätundersökning
2006:14	Riskhantering i skogsbruket
2006:15	Granbarkborrens utnyttjande av vindfällan under första sommaren efter stormen Gudrun – (The spruce bark beetle in wind-felled trees in the first summer following the storm Gudrun)
2006:16	Skogliga sektorsmål i ett internationellt sammanhang
2006:17	Skogen och ekosystemansatsen i Sverige
2006:18	Strategi för hantering av skogliga naturvärden i Norrtälje kommun ("Norrtäljeprojektet")
2006:19	Kantzonens ekologiska roll i skogliga vattendrag – en litteraturoversikt
2006:20	Ägoslag i skogen – Förslag till indelning, begrepp och definitioner för skogsrelaterade ägoslag
2006:21	Regional produktionsanalys – Konsekvenser av olika miljöambitioner i länen Dalarna och Gävleborg
2006:22	Regional skoglig Produktionsanalys – Konsekvenser av olika skötselregimer
2006:23	Biomassaflöden i svensk skogsnäring 2004
2006:24	Trädbränslestatistik i Sverige – en förstudie
2006:25	Tillväxtstudie på Skogsstyrelsens obsoyter
2006:26	Regional produktionsanalys – Uppskattning av tillgängligt trädbränsle i Dalarnas och Gävleborgs län
2006:27	Referenshågn som ett verktyg i vilt- och skogsförvaltning
2007:1	Utvärdering av ÄBIN
2007:2	Trädslagets betydelse för markens syra-basstatus – resultat från Ståndortskarteringen
2007:3	Älg- och rådjursstammarnas kostnader och värden
2007:4	Virkesbalanser för år 2004
2007:5	Life Forests for water – summary from the final seminar in Lycksele 22–24 August 2006
2007:6	Renskadorna i plant- och ungskog – en litteraturoversikt och analys av en taxeringsmetod
2007:7	Övervakning och klassificering av skogsvattendrag i enlighet med EU:s ramdirektiv för vatten – exempel från Emån och Öreälven
2007:8	Svenskt skogsbruk möter klimatförändringar
2007:9	Uppföljning av skador på fornlämningar i skogsmark
2007:10	Utgör kvävegödsling av skog en risk för Östersjön? Slutsatser från ett seminarium anordnat av Baltic Sea 2020 i samarbete med Skogsstyrelsen
2008:1	Arenas for Sustainable Use of All Values in the Landscape – the Model Forest concept as an example
2008:2	Samhällsekonomisk konsekvensanalys av skogsmarks- och ytvattenkalkning
2008:3	Mercury Loading from forest to surface waters: The effects of forest harvest and liming
2008:4	The impact of liming on ectomycorrhizal fungal communities in coniferous forests in Southern Sweden
2008:5	Långtidseffekter av kalkning på skogsmarkens kol- och kväveförråd
2008:6	Underlag för en nationell strategi för skötsel och skydd av sumpskogar
2008:7	Regionala analyser om kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk
2008:8	Frötakt och frötaktso mråden av gran och tall i Sverige
2008:9	Vägledning vid skogsmarkskalkning
2008:10	Områden som skogsmarkskalkats inom Skogsstyrelsens försöksverksamhet 2005–2007
2008:11	Inventering av ädellövplanteringar på stormhyggen från 1999 i Skåne
2008:12	Aluminiumhalter i skogsbäckar och variationen med avrinningsområdenas egenskaper
2008:13	Åtgärder för ett uthålligt brukande av skogsmarken – resultat från studier finansierade inom Movib
2008:14	Användningen av växtskyddsmedel inom skogsbruket
2008:15	Skogsmarkskalkning
2008:16	Skogsmarkskalkningens effekter på kemin i mark, grundvatten och ytvatten i SKOKAL-områdena 16 år efter behandling

2008:18	Effekter av skogsbruk på rennärningen – en litteraturstudie
2008:19	Hyggesfritt skogsbruk i ädellövskog – En litteratursammanställning
2008:20	Kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk i ädellövskogar - slutrapport för delprojekt Ädellöv
2008:21	Skoglig kontinuitet och historiska kartor – en metodstudie för bokskog
2008:22	Kontinuitetsskogar och Kontinuitetsskogsbruk – Slutrapport för delprojekt Skötsel – hyggesfritt skogsbruk
2008:23	Naturkultur – Utvecklingen i försöksserien de 10 första åren
2008:24	Jämförelse av ekonomi och produktion mellan trakthyggesbruk och blädning i skiktad granskog – analyser på beståndsnivå baserade på simulering
2008:25	Skogliga konsekvensanalyser 2008 – SKA–VB 08
2009:1	Åtgärdsplanering i reglerade vattendrag – arbetsgång och åtgärdsförslag i övre Ångermanälven
2009:2	Skog & Historia i Uppland – Gröna Jobb 2004–2008
2009:3	Utvärdering av metoder för kvantifiering av epifytiska hänglavar
2009:4	Kartläggning och Identifiering av kontinuitetsskog
2009:5	Skogsproduktion i stormområdet: Ett underlag för Skogsstyrelsens strategi för uthållig skogsproduktion
2009:6	Ekonomisk beskrivning av konsekvenser i samband med ledningsintrång i skogsmark
2009:7	Avverkning av nyckelbiotoper och objekt med höga naturvärden – en GIS-analys och inventeringsdata från Polytax
2009:8	Produktionsanalys i Gävleborgs län
2009:9	Skogsstyrelsens erfarenheter kring samarbetsnätverk i landskapet
2010:1	Föryngra – Vårda – Skydda – Underlag för Skogsstyrelsens strategi för hållbar skogsproduktion
2010:2	Effektiv rådgivning – Slutrapport
2010:3	Markägarenkäten. Skogsstyrelsens delrapport för undersökningarna om processen för formellt skydd 2005–2008
2010:4	Landskapsansats för bevarande av skoglig biologisk mångfald – en uppföljning av 1997 års regionala bristanalys, och om behovet av samverkan mellan aktörer
2010:5	Översyn av Skogsstyrelsens virkesmätningsföreskrifter – Analys och förslag
2010:6	Polytax 5/7 återväxttaxering: Resultat från 1999–2008
2010:7	Behöver omvandlingstalen mellan m ³ f ub och m ³ sk revideras? – En förstudie
2010:8	Åtgärdsprogram för bevarande av vitryggig hackspett och dess livsmiljöer 2005–2009 – Slutrapport
2010:9	Störningskänslighet hos lavar i barrskogar
2011:1	Polytax 5/7 återväxttaxering: Resultat från 1999–2009
2011:2	Inte klar
2011:3	Möjligheter att förbättra målpuppfyllelse vad gäller miljöhänsyn vid förnygringsavverkning: Rapport efter en analys och rådgivande prioritering av åtgärder
2011:4	Fastighetsavtal – vidareutveckling av modell till flygfärdig produkt, Slutrapport
2011:5	Nedre Ångermanälven och Faxälven – förslag till miljöförbättrande åtgärder
2011:6	Upprättade renbruksplaner – 2005–2010
2011:7	Kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk – Slutrapport för delprojekt naturvärden
2011:8	Utredningsrapport – Långsiktig plan för Skogsstyrelsens inventeringar och uppföljningar
2012:1	Kommunikationsstrategi för Renbruksplan
2012:2	Förstudierapport, dialog och samverkan mellan skogsbruk och rennärning
2012:3	Hänsyn till kulturmiljöer – resultat från P3 2008–2011
2012:4	Kalibrering för samsyn över myndighetsgränserna avseende olika former av dikningsåtgärder i skogsmark
2012:5	Skogsbrukets frivilliga avsättningar
2012:6	Långsiktiga effekter på vattenkemi, öringbestånd och bottenfauna efter ask- och kalkbehandling i hela avrinningsområden i brukad skogsmark – utvärdering 13 år efter åtgärder mot förurning
2012:7	Nationella skogliga produktionsmål – Uppföljning av 2005 års sektorsmål
2012:8	Kommunikationsstrategi för Renbruksplan – Är det en fungerande modell för samebyarna vid samråd?
2012:9	Ökade risker för skador på skog och åtgärder för att minska riskerna
2012:10	Hänsynsuppföljning – grunder
2012:11	Virkesproduktion och inväxning i skiktad skog efter höggallring
2012:12	Tillståndet för skogsgenetiska resurser i Sverige. Rapport till FAO
2013:1	Återväxtstöd efter stormen Gudrun
2013:2	Förändringar i återväxtkvalitet, val av förnygringsmetoder och trädslagsanvändning mellan 1999 och 2012
2013:3	Hänsyn till forn- och kulturlämningar – Resultat från Kulturpolytaxen 2012
2013:4	Hänsynsuppföljning – underlag inför detaljerad kravspecifikation, En delleverans från Dialog om miljöhänsyn

2013:5	Målbilder för god miljöhänsyn – En delleverans från Dialog om miljöhänsyn
2014:1	Effekter av kvävegödsling på skogsmark – Kunskapssammanställning utförd av SLU på begäran av Skogsstyrelsen
2014:2	Renbruksplan – från tanke till verklighet
2014:3	Användning och betydelsen av RenGIS i samrådsprocessen med andra markanvändare
2014:4	Hänsynen till forn- och kulturlämningar – Resultat från Hänsynsuppföljning Kulturmiljöer 2013
2014:5	Förstudie – systemtillsyn och systemdialog
2014:6	Renbruksplankoncept – ett redskap för samhällsplanering
2014:7	Förstudie – Artskydd i skogen – Slutrapport
2015:1	Miljöövervakning på Obsytorna 1984–2013 – Beskrivning, resultat, utvärdering och framtid
2015:2	Skogsmarksgödsling med kväve - Kunskapssammanställning inför Skogsstyrelsens översyn av föreskrifter och allmänna råd om kvävegödsling
2015:3	Vegetativt förökat skogsodlingsmaterial
2015:4	Global framtida efterfrågan på och möjligt utbud av virkesråvara
2015:5	Satellitbildskartering av lämnad miljöhänsyn i skogsbruket – en landskapsansats

Av Skogsstyrelsen publicerade Meddelanden:

1991:2	Vägplan -90
1991:5	Ekologiska effekter av skogsbränsleuttag
1995:2	Gallringsundersökning 92
1995:3	Kontrolltaxering av nyckelbiotoper
1996:1	Skogsstyrelsens anslag för tillämpad skogsproduktionsforskning
1997:1	Naturskydd och naturhänsyn i skogen
1997:2	Skogsvårdsorganisationens årskonferens 1996
1998:1	Skogsvårdsorganisationens Utvärdering av Skogspolitiken
1998:2	Skogliga aktörer och den nya skogspolitiken
1998:3	Föryngringsavverkning och skogsbilvägar
1998:4	Miljöhänsyn vid föryngringsavverkning – Delresultat från Polytax
1998:5	Beståndsanläggning
1998:6	Naturskydd och miljöarbete
1998:7	Röjningsundersökning 1997
1998:8	Gallringsundersökning 1997
1998:9	Skadebilden beträffande fasta fornlämningar och övriga kulturmiljövärden
1998:10	Produktionskonsekvenser av den nya skogspolitiken
1998:11	SMILE – Uppföljning av sumpskogsskötsel
1998:12	Sköter vi ädellövskogen? – Ett projekt inom SMILE
1998:13	Riksdagens skogspolitiska intentioner. Om mål som uppdrag till en myndighet
1998:14	Swedish forest policy in an international perspective. (Utfört av FAO)
1998:15	Produktion eller miljö. (En mediaundersökning utförd av Göteborgs universitet)
1998:16	De trädbevuxna impedimentens betydelse som livsmiljöer för skogslevande växt- och djurarter
1998:17	Verksamhet inom Skogsvårdsorganisationen som kan utnyttjas i den nationella miljöövervakning
1998:19	Skogsvårdsorganisationens årskonferens 1998
1999:1	Nyckelbiotopsinventeringen 1993–1998. Slutrapport
1999:3	Sveriges sumpskogar. Resultat av sumpskogsinventeringen 1990–1998
2001:1	Skogsvårdsorganisationens Årskonferens 2000
2001:2	Rekommendationer vid uttag av skogsbränsle och kompensationsgödsling
2001:3	Kontrollinventering av nyckelbiotoper år 2000
2001:4	Åtgärder mot markförsurning och för ett uthålligt brukande av skogsmarken
2001:5	Miljöövervakning av Biologisk mångfald i Nyckelbiotoper
2001:6	Utvärdering av samråden 1998 Skogsbruk – rennärning
2002:1	Skogsvårdsorganisationens utvärdering av skogspolitikens effekter – SUS 2001
2002:2	Skog för naturvårdsändamål – uppföljning av områdesskydd, frivilliga avsättningar, samt miljöhänsyn vid föryngringsavverkning
2002:4	Action plan to counteract soil acidification and to promote sustainable use of forestland
2002:6	Skogsmarksgödsling – effekter på skogshushållning, ekonomi, sysselsättning och miljö
2003:1	Skogsvårdsorganisationens Årskonferens 2002
2003:2	Konsekvenser av ett förbud mot permetrinbehandling av skogsplanter
2004:1	Kontinuitetsskogar – en förstudie
2004:2	Landskapsekologiska kärnområden – LEKO, Redovisning av ett projekt 1999–2003
2004:3	Skogens sociala värden
2004:4	Inventering av nyckelbiotoper – Resultat 2003
2006:1	Stormen 2005 – en skoglig analys

2007:1	Övervakning av insektsangrepp – Slutrapport från Skogsstyrelsens regeringsuppdrag
2007:2	Kvävegödsling av skogsmark
2007:3	Skogsstyrelsens inventering av nyckelbiotoper – Resultat till och med 2006
2007:4	Fördjupad utvärdering av Levande skogar
2007:5	Hållbart nyttjande av skog
2008:1	Kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk
2008:2	Rekommendationer vid uttag av avverkningsrester och askåterföring
2008:3	Skogsbrukets frivilliga avsättningar
2008:4	Rundvirkes- och skogsbränslebalanser för år 2007 – SKA-VB 08
2009:1	Dikesrensningens regelverk
2009:2	Viltanpassad Skogsskötsel – Skogliga åtgärder för att minska skador
2009:3	Ny metod och nya definitioner i uppföljningen av frivilliga avsättningar
2009:4	Stubbskörd – kunskapssammanställning och Skogsstyrelsens rekommendationer
2009:5	Vidareutveckling av pågående viltskadeinventeringar
2009:6	En märkbar förändring i skogsägarnas vardag – Projekt Skogsägarnas myndighetskontakter
2009:7	Regler om användning av främmande trädslag
2010:1	Vattenförvaltningen i skogen
2010:2	Nationell tillämpning av FLEGT – Forest Law Enforcement, Governance and Trade
2011:1	Rillsyn enl 9 kap miljöbalken av verksamhet på mark som omfattas av skogsvårdslagen
2011:2	Skogs- och miljöpolitiska mål – brister, orsaker och förslag på åtgärder
2011:3	Skogliga inventeringsmetoder i en kunskapsbaserad älgförvaltning
2011:4	Uppdrag om nationella bestämmelser som kompletterar EU:s timmerförordning samt om revidering av virkesmätningstagstiftningen
2011:5	Uppföljning av hänsyn till rennäringen
2011:6	Översyn av föreskrifter och allmänna råd för 30 paragrafen SvL – Del 1
2011:7	Hjortdjurens inverkan på tillväxt av produktionsträd och rekrytering av betesbegärliga trädslag – problembeskrivning, orsaker och förslag till åtgärder
2012:1	Förslag på regelförenklingar i skogsvårdslagstiftningen
2012:2	Uppdrag om nationella bestämmelser som kompletterar EU:s timmerförordning
2012:3	Beredskap vid skador på skog
2013:1	Dialog och samverkan mellan skogsbruk och rennäring
2013:2	Uppdrag om förslag till ny lagstiftning om virkesmätning
2013:3	Adaptiv skogsskötsel
2013:4	Ask och askskottsjukan i Sverige
2013:5	Förstudie om ett nationellt skogsprogram för Sverige – Förslag och ställningstaganden
2013:6	Förstudie om ett nationellt skogsprogram för Sverige – omvärldsanalys
2013:7	Ökad jämställdhet bland skogsägare
2013:8	Naturvårdsavtal för områden med sociala värden
2013:9	Skogens sociala värden – en kunskapssammanställning
2014:1	Översyn av föreskrifter och allmänna råd till 30 § SvL – Del 2
2014:2	Skogslandskapets vatten – en lägesbeskrivning av arbetet med styrmedel och åtgärder
2015:1	Förenkling i skogsvårdslagstiftningen – Redovisning av regeringsuppdrag

Beställning av Rapporter och Meddelanden

Skogsstyrelsen,
Böcker och Broschyrer
551 83 JÖNKÖPING
Telefon: 036 – 35 93 40
växel 036 – 35 93 00
fax 036 – 19 06 22
e-post: bocker@skogsstyrelsen.se
www.skogsstyrelsen.se/bocker

I Skogsstyrelsens Meddelande-serie publiceras redogörelser, utredningar med mera av officiell karaktär.

Innehållet överensstämmer med myndighetens policy.

I Skogsstyrelsens Rapport-serie publiceras redogörelser och utredningar med mera för vars innehåll författaren/författarna själva ansvarar.

Skogsstyrelsen publicerar dessutom förlöpande: Foldrar, broschyrer, böcker med mera inom skilda skogliga ämnesområden. Skogsstyrelsen är också utgivare av tidningen SkogsEko.

Vad som hänt inom skogens sociala värden sedan 2013 och hur arbetet kan utvecklas framåt beskrivs i den här rapporten. Fokus under 2014 har varit att implementera målbilderna för god miljöhänsyn inom skogsbruket och att ta fram bra informationsmaterial till stöd för den som vill skapa en skog för upplevelser.

Utmaningen framöver är att vidareutveckla samverkan om målbilderna, stärka kompetensen inom hela skogssektorn och att ta fram metoder för bra kunskapsunderlag. En långsiktig förvaltning av skogens sociala värden bygger på kunskap, medvetenhet som grund för en tydlig planering och en fungerande lokal dialog.